



НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

ВІДТВОРЕННЯ ЯЛИНОВИХ ЛІСОСТАНІВ НА ПІВНІЧНО-СХІДНОМУ МЕГАСХИЛІ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

В.М. Гудима, кандидат сільськогосподарських наук,

Український НДІ гірського лісівництва, м. Івано-Франківськ, Україна

У зв'язку із впливом на ліси негативних чинників, які пов'язані із глобальними змінами клімату, гірські ялинові насадження натеper інтенсивно всихають. Тому однією із нагальних проблем сьогодення є вивчення особливостей їх природнього і штучного відновлення. Останнє можливе лише із застосуванням передових технологій в різних екологічних умовах ареалу розповсюдження ялини.

Загальна площа лісів ялинової формації на північно-східному мегасхилі Українських Карпат (території Івано-Франківської, Чернівецької та Львівської областей) становить 268,3 тис. га. Вони об'єднані в п'ять субформацій та 19 типів лісу. Найбільш поширеними типами лісу є волога буково-ялицева сушмеречина (47,3 %), волога буково-ялицева смечечина (12,9 %) та волога чиста сушмеречина (23,6 %). У породних складах ростучих тут лісостанів, в усіх ялинових субформаціях, має місце значне поширення чистих деревостанів: у чистоялиновій – майже 87 %, у кедрово-ялиновій – 86, ялицево-ялиновій – 74, буково-ялиновій – 83 і в буково-ялицево-ялиновій субформації – 57 %.

Встановлено, що 31 % зрубів у ялинових лісах може відновлюватися природним шляхом, 35 – штучним і 34 % – комбінованим. У вологій буково-ялицевій смечечині і сушмеречині можна залишати під природне поновлення, відповідно, 29 і 36 % зрубів. У вологій буковій сушмеречині відновлюється 23 % зрубів, а на 46 % їх слід створювати часткові культури бука. У чистій вологій і сирій сушмеречинах на 75 % зрубів поновлення є незадовільним.

Дослідженнями на зрубках встановлена слабка пряма кореляція між віком зрубу та кількістю підросту усіх порід ($r = 0,276$) і помірна з траплянням ялини європейської на цих зрубках ($r = 0,432$). Кількість підросту на зрубках характеризується слабкою прямою кореляцією із площею ділянок та помірною зворотною із часткою ялини в складі зрубаних насаджень ($0,214$ і $r = -0,349$). В умовах вологого сугруду простежується помірна зворотна кореляція між загальною кількістю

підросту усіх порід та висотою над рівнем моря зрубу ($r = -0,241$) і часткою ялини у складі попереднього насадження ($r = -0,349$).

Важливим є встановлення закономірності ходу природного поновлення не лише на зрубках, але й під наметом лісу, адже ці показники взаємопов'язані і залежать від технології рубок й транспортування деревини. Під наметом лісу встановлено помірні прямі та зворотні кореляції між висотою над рівнем моря ділянки та кількістю самосіву і підросту ($r = -0,340$) і часткою ялини у складі підросту ($r = 0,325$); між повнотою деревостанів та кількістю самосіву і підросту ялини ($r = -0,364$), їх траплянням ($r = -0,286$) і траплянням типотвірних порід ($r = -0,393$); між часткою ялини у складі материнського насадження та кількістю її самосіву і підросту ($r = 0,342$) і їх траплянням ($r = 0,446$).

Встановлено, що під час відновлення ялини штучним шляхом слід створювати змішані лісові культури. Склади їх визначаються типом лісу, а густина становить від 3,5 до 5,5 тис. шт./га. Виявилось, що створені на свіжих зрубках з оптимальними водно-фізичними властивостями ґрунту культури ялини без його обробітку ростуть не гірше, ніж такі ж в аналогічних умовах з обробітком ґрунту. Не встановлено й відмінностей в приживлюваності їх під час садіння сіянців цими способами (97,2 і 97,0 %, відповідно).

Лісові культури ялини у віці від 7 до 10 років зникаються кронами лише на частині площі (в межах до 60 %). Повне змикання настає в типах лісорослинних умов Сз-Дз у віці 13-15 років. Для скорочення віку змикання обов'язковими є агротехнічні догляди. Перший слід виконувати в середині травня, другий – на початку червня, третій – вкінці червня і четвертий – вкінці липня.

Під час створення суцільних біогрупових культур на сильноеродованих стрімких схилах, підготовку ґрунту здійснюють у вигляді терасовидних площадок (смуг) в шаховому порядку, довжиною 2-3 м, шириною 0,5-1,0 м поперек схилу. Відстань між краями площадок – 1,5 м, а їх рядами – 2,0 м. У кожному з них доцільно висаджувати по 3 рослини, відповідно до схеми змішання порід.

Догляд шляхом розпушування ґрунту і знищення бур'янів необхідний, переважно, лише на частково задернілих зрубках у перші 2 роки. На 3-4 рік виконується лише обжинка трав на початку червня і вкінці липня, або на початку серпня. На ділянках злаково-ожинового типу стерня повинна бути не нижчою ніж 20-25 см, а на площах з домінуванням малини – 40 см.